

Konsekvensutredning avseende Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om vad en nätutvecklingsplan ska innehålla, hur den ska tas fram och offentliggöras samt vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen - REMISS

Denna konsekvensutredning avser Energimarknadsinspektionens (Ei:s) föreskrifter (EIFS 2024:x) om nätutvecklingsplaner för distributionsnätsföretag. Konsekvensutredningen har tagits fram i enlighet med förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Arbetet med föreskrifterna finns dokumenterat i Ei:s ärende med ärendenummer 2022-103336.

Inledning

Föreskrifterna om nätutvecklingsplaner har tagits fram för att genomföra kravet på att systemansvarig för distributionssystem (distributionsnätsföretag¹) vartannat år ska ta fram en plan för hur nätverksamheten ska utvecklas (nätutvecklingsplan) enligt 3 kap. 16 § ellagen (1997:857) och förordning (2022:585) om elnätverksamhet. Bestämmelserna om nätutvecklingsplaner genomför artikel 32.3 och 32.4 i elmarknadsdirektivet ((EU) 2019/944)² i nationell lagstiftning. Föreskriftsförslaget och konsekvensutredningen remitteras som ett led i arbetet. Ei föreslår att föreskrifterna träder i kraft den 1 februari 2024 inför första inlämning som är 31 december 2024. Det betyder att de första nätutvecklingsplanerna kommer att gälla för åren 2025 till 2034.

Ei använder fortsättningsvis i konsekvensutredningen begreppet *distributionsnätsföretag* för de nätföretag som ska ta fram en nätutvecklingsplan.

¹ Distributionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät, 1 kap. 4 § ellag (1997:857).

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) omfattas inte av reglerna ovan och därmed inte heller av de föreslagna föreskrifterna.

Om Sveriges elnät

Det svenska elnätet består av 58 400 mil ledning, varav ungefär 42 100 mil är jordkabel och 16 300 mil är luftledning.³

Elnätet transporterar el från elproducenter till hushåll och företag. Elnätet delas in i transmissionsnät (överföringssystem) och distributionsnät (i Sverige även kallat regionnät och lokalnät).

Nätföretag har monopol

Svenska kraftnät förvaltar och driver transmissionsnätet som distribuerar el från stora elproducenter vidare till regionnäten. Regionnäten distribuerar elen vidare till lokalnät och ibland direkt till kunder med stor förbrukning och lokalnäten distribuerar elen till elkunder inom ett visst geografiskt område.

Totalt finns cirka 170 distributionsnätsföretag i Sverige. Storleken på företagen varierar från små ekonomiska föreningar med ett tiotal kunder till stora företag med flera hundra tusen kunder. Läs mer om företagen i avsnittet om berörda företag.

Ett distributionsnätsföretag har ett antingen ett lokalt monopol, det vill säga ensamrätt att distribuera el inom sitt område (nätkoncession för område), eller har en nätkoncession för linje. Det är Ei som beslutar om tillstånd att bygga elledningar (nätkoncession). För att säkerställa att företagen inte utnyttjar sin monopolställning beslutar Ei om företagens intäkter genom intäktsramen.

Bakgrund till kravet på nätutvecklingsplaner för distributionsnät

I det nya elmarknadsdirektivet, som är en del av EU-lagstiftningen Ren energi för alla, finns ett krav på att distributionsnätsföretag ska ta fram nätutvecklingsplaner. Syftet med nätutvecklingsplaner är bland annat att tidigt fånga upp om elnäten

³ Sveriges el och naturgasmarknad 2021 Ei R2022:06.

kan utvecklas för att möta behoven framåt, att distributionsnätsföretagen planerar olika åtgärder och hur de planerar dessa.

Elmarknadsdirektivet om nätutvecklingsplaner

I skäl 61 i elmarknadsdirektivet⁴ anges att medlemsstaterna bör införa nätutvecklingsplaner för distributionssystem för att underlätta integreringen av anläggningar som producerar el från förnybara energikällor, främja utvecklingen av energilagransanläggningar och elektrifieringen av transportsektorn och ge systemanvändarna⁵ tillräcklig information om väntade utbyggnader och uppgraderingar av elnätet, eftersom ett sådant förfarande för närvarande saknas i de flesta medlemsstater. I elmarknadsdirektivet finns det därför krav på att utvecklingen av ett distributionsnät ska baseras på en transparent nätutvecklingsplan som distributionsnätsföretaget ska offentliggöra minst vartannat år och överlämna till tillsynsmyndigheten.

Av artikel 32.3 i elmarknadsdirektivet framgår vad en nätutvecklingsplan ska innehålla. Nätutvecklingsplaner ska skapa transparens vad gäller de flexibilitetstjänster som behövs på medellång och lång sikt, och ange planerade investeringar under de kommande fem till tio åren, med särskild tonvikt på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny förbrukning, inklusive laddningsstationer för elfordon.

Nätutvecklingsplaner ska även omfatta den användning av efterfrågefleksibilitet, energieffektivisering, energilagransanläggningar och andra resurser som distributionsnätsföretaget planerar använda som ett alternativ till en utbyggnad av systemet. Med efterfrågefleksibilitet avses att en elanvändare ändrar sin förbrukning jämfört med sitt normala eller nuvarande förbrukningsmönster.⁶ Ändringen av förbrukningsmönstret är ett svar på marknadssignaler eller med anledning av att någon har antagit elanvändarens anbud att minska eller öka sin

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

⁵ Systemanvändare är en fysisk eller juridisk person som levererar till eller får leveranser från ett överföringssystem eller distributionssystem. Definition i artikel 2.36 i elmarknadsdirektivet.

⁶ Definition i ellag (1997:857), 1 kap. 4 §.

förbrukning mot en bestämd ersättning på en sådan organiserad marknad som avses i artikel 2.4 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 av den 17 december 2014 om rapportering av uppgifter för att genomföra artikel 8.2 och 8.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi.

Med energieffektivitet avses förhållandet mellan, å ena sidan, produktionen av prestanda, tjänster, varor eller energi och, å andra sidan, mängden tillförd energi.⁷

Med energilagringsanläggning avses en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare.⁸

Av artikel 32.4 i elmarknadsdirektivet framgår att distributionsnätsföretaget ska samråda med alla berörda systemanvändare och med berörda distributionsnätsföretag om nätutvecklingsplanen. Berörda systemanvändare kan exempelvis vara, men är inte begränsat till, kommuner, regioner, länsstyrelser, elproducenter, slutkunder, intresseorganisationer, leverantörer av flexibilitetstjänster och angränsande distributionsnätsföretag.

Distributionsnätsföretaget ska även offentliggöra resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen, och överlämna resultaten av samrådsprocessen tillsammans med nätutvecklingsplanen till Ei. Det anges också att tillsynsmyndigheten får begära att planen ska ändras.

Bestämmelser om nätutvecklingsplaner har införts i nationell lagstiftning

Som en del av Sveriges genomförande av elmarknadsdirektivet har bestämmelser införts i 3 kap. 16 § ellagen om distributionsnätsföretagens skyldigheter att ta fram en plan vartannat år för hur nätverksamheten ska utvecklas (nätutvecklingsplan), att distributionsnätsföretagen ska offentliggöra planen och ge in den till Ei. Av ellagen framgår även att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en nätutvecklingsplan ska innehålla

⁷ Definition i elmarknadsdirektivet artikel 2.30.

⁸ Definition i ellagen, 1 kap. 4 §.

och hur den ska tas fram, offentliggörandet av nätutvecklingsplanen och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen, samt eventuella undantag från kraven i 3 kap. 16 §.

Regler finns även i förordningen om elnätverksamhet. Där framgår att bland annat att den nätutvecklingsplan som ett distributionsnätsföretag tar fram enligt 3 kap. 16 § ellagen ska (1) redogöra för behovet av flexibilitetstjänster på medellång och lång sikt, (2) ange planerade investeringar under de kommande fem till tio åren med betoning på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny förbrukning, och (3) redogöra för de resurser som ska användas som ett alternativ till en utbyggnad av elnätet (13 §). Det framgår även att distributionsnätsföretaget ska samråda med transmissionsnätsföretag och berörda systemanvändare när det tar fram en nätutvecklingsplan samt att resultatet av samrådet ska offentliggöras tillsammans med nätutvecklingsplanen och överlämnas till Ei (14 §).

Genom förordningen om elnätverksamhet har regeringen bemyndigat Ei att meddela ytterligare föreskrifter om nätutvecklingsplanernas innehåll, framtagande och offentliggörande (15 §). Det framgår även av förordningen att Ei inte kan föreskriva om undantag. Ei kan inte heller ta fram andra regler som går utöver detta bemyndigande.

Alla distributionsnätsföretag ska ta fram nätutvecklingsplan

Det finns inga undantag från kravet på nätutvecklingsplan. För ett litet distributionsnätsföretag kan uppgiften att ta fram en nätutvecklingsplan framstå som särskilt betungande. Regeringen understryker dock i propositionen⁹ att en omställning av elsystemet i Sverige innebär utmaningar för många distributionsnätsföretag och att andelen förnybar elproduktion ökar i snabb takt i näten. Äldre elproduktionsanläggningar fasas ut, eller byggs om, i allt större utsträckning. Omställningen skapar tekniska utmaningar och ställer ökade krav på distributionsnätsföretagens kompetens och organisation. Ett robust elnät är en viktig beståndsdel för Sveriges krisberedskap och totalförsvarets behov. Regeringen menar att ett litet elnät kan ha en strategisk betydelse i omställningen till en ny och förändrad elproduktion och bedömer därför att det har betydelse att

⁹ Prop. 2021/22:153, s. 72-73.

även små distributionsnätsföretag upprättar nätutvecklingsplaner och på ett transparent sätt redovisar förutsättningarna för bland annat ny elproduktion och flexibilitetstjänster.

Synpunkter på nätutvecklingsplaner i regeringens remiss

Nedan redovisas synpunkter som kommit fram tidigare i svar på regeringens remiss av Ei:s rapport *Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter* (Ei R2020:02). Ei resonerar om de överväganden vi gjort i arbetet med föreskrifterna i avsnittet med rubriken Alternativa lösningar och Ei:s överväganden för utformning av föreskrifter.

- Oavsett hur kraven på nätutvecklingsplanernas innehåll utformas i detalj står det utifrån direktivets bestämmelser klart att distributionsnätsföretagen behöver arbeta systematiskt med prognoser och analyser avseende elnätets utveckling.
- Kraven på nätutvecklingsplanernas innehåll leder för distributionsnätsföretagens del till ett behov av bättre samordning med andra nätföretag (inklusive Svenska kraftnät) så att det skapas en helhetssyn kring nätutvecklingen på alla spänningsnivåer så att planen motsvarar de behov som förväntas uppstå. Distributionsnätsföretagen behöver samråda om de scenarier som ligger till grund för prognoser för ökad elanvändning och elproduktion.
- Utifrån ett kapacitetsperspektiv bör nätutvecklingsplaner innehålla en redogörelse för projekt som innefattar investeringar för att åtgärda elnätets nuvarande överföringsbegränsningar samt uppgifter om kommande överföringsbegränsningar. På så sätt kan nätutvecklingsplanerna även åskådliggöra när och var det kan uppstå kapacitetsbrist så att till exempel aktörer som erbjuder flexibilitetstjänster får möjlighet att erbjuda alternativ till traditionell nätutbyggnad.
- Nätutvecklingsplanerna kommer på sikt att skapa förutsättningar för en mer gedigen och mer samordnad planering av elnätets utveckling. För ännu bättre

planering krävs även en samordning mellan nätföretagen och kommuner och regioner, men det är en fråga som bör analyseras i särskild ordning.¹⁰

- Med hänsyn till bestämmelser om säkerhetsskydd och sekretess för känsliga uppgifter kommer inte alla delar av nätutvecklingsplanen att kunna offentliggöras av distributionsnätsföretagen. Bestämmelser om att vissa uppgifter som kan skada rikets säkerhet inte får röjas finns bland annat i säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2018:658).

Nätutvecklingsplaner i Ei:s utredning om kapacitetsutmaningen

I rapporten *Kapacitetsutmaningen i elnäten* (Ei R2020:06) analyserade Ei kapacitetsbristen i elnäten ur flera perspektiv på uppdrag av regeringen. Ei undersökte omfattningen av kapacitetsbristen i elnäten, utredde om regelverket avseende ansvar och roller behöver förtydligas samt analyserade möjliga lösningar kopplade till de problem som identifierats. I rapporten presenterades även handlingsplan med de åtgärder som Ei anser är viktiga för att avhjälpa kapacitetsbristen i elnäten på kort och lång sikt. Ei bedömer i rapporten att nätutvecklingsplaner och den samordning som måste ske för att ta fram dessa kommer att leda till bättre prognoser avseende elnätens utveckling, vilket i sin tur kommer att öka möjligheterna till att förebygga nätkapacitetsbrist.

Regeringsuppdrag om regional och lokal energiplanering

Regeringen gav 2023 Energimyndigheten och Länsstyrelsen i Västra Götalands län i uppdrag¹¹ att utveckla den regionala och lokala energiplaneringen. Uppdraget innebär bland annat att en regional handlingsplan för elektrifiering samt en vägledning och ett metodstöd för kommunal energiplanering ska tas fram.

Kommande EU-regler som kan påverka reglerna om nätutvecklingsplaner

Inom EU pågår arbetet med en energiunion och därför omarbetas och tillkommer regler. Nedan beskrivs kortfattat några nya och omarbetade regelverk på EU-nivå som kan vara av betydelse för distributionsnätsföretagens nätutvecklingsplaner.

¹⁰ Se till exempel avsnitt nedan, "Regeringsuppdrag om regional och lokal energiplanering".

¹¹ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/07/regeringen-satsar-pa-utvecklad-regional-och-lokal-energiplanering-for-elektrifiering/>

Nya EU-regler om efterfrågeflexibilitet

Just nu pågår ett arbete inom EU med att ta fram nya regler för efterfrågeflexibilitet i enlighet med elmarknadsförordningen¹². De nya reglerna ska förtydliga hur specifika artiklar i elmarknadsförordningen och elmarknadsdirektivet ska genomföras. Syftet med de nya reglerna är att möjliggöra för flexibilitetsresurser i form av efterfrågeflexibilitet, energilagring och distribuerad produktion samt att den som har sådana resurser ska få tillgång till elmarknaderna och dessutom att underlätta för nätföretagen att anskaffa tjänster på marknadsbaserat sätt.

Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER¹³) publicerade i december 2022 en icke bindande ramriktlinje¹⁴ som ska ligga till grund för de nya reglerna. En ramriktlinje kan ses som ramarna för de mer detaljerade regler som tas fram av samarbetsorganisationerna för EU:s nätföretag, dvs. ENTSO-E (transmissionsnätsföretagen) och EU DSO Entity (distributionsnätsföretagen). ENTSO-E och EU DSO Entity utarbetar nu ett förslag till nya bindande EU-regler som ska lämnas till Europeiska kommissionen senast den 9 mars 2024.

Enligt ramriktlinjen ska de nya reglerna innehålla principer för de individuella nätutvecklingsplaner som respektive distributionsnätsföretag ska ta fram i enlighet med artikel 32 i elmarknadsdirektivet. Principerna ska omfatta generella metoder för planering samt vägledning kring hur företagen ska ta hänsyn till möjligheter att använda flexibilitet och bedöma behovet av flexibilitet framåt, särskilt som ett komplement till nätutbyggnad. Reglerna ska även omfatta principer för samarbetet mellan distributionsnätsföretag för att de metoder och scenarier som används i planeringen ska vara konsekventa på nationell nivå, och med de tioårsplaner som Svenska kraftnät gör.

De nya reglerna ska enligt ramriktlinjen ange principer för hur Svenska kraftnät ska inkludera information från distributionsnätsföretagen och deras nätutvecklingsplaner i sin egen nätplanering. De nya reglerna ska även ställa krav

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (omarbetning).

¹³ Agency for the Cooperation of Energy Regulators.

¹⁴ ACER:s ramriktlinje, Framework Guideline on Demand Response

https://acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Framework_Guidelines/Framework%20Guidelines/FG_DemandResponse.pdf

på att nätutvecklingsplanerna är tillräckligt transparenta med avseende på metod, scenarier och antaganden.¹⁵ Till exempel ska tillgänglig information om det förväntade behovet av flexibilitetstjänster som kan vara till nytta för befintliga och framtida tjänsteleverantörer anges ("local SO services"), inbegripet när, var och vilka volymer som antas behövas. De nya reglerna ska fastställa att distributionsnätsföretag offentliggör informationen på en central publicerings- och kommunikationsplattform på nationell nivå om tillsynsmyndigheten så kräver.

Förslaget på nya regler om efterfrågefleksibilitet är på samråd mellan 29 september och 10 november 2023.¹⁶

Uppdatering av energieffektiviseringsdirektivet

EU-kommissionen har uppdaterat energieffektiviseringsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (omarbetning)).¹⁷ Reglerna ska genomföras i svensk lagstiftning och kan komma att påverka nätutvecklingsplanerna.

I artikel 27 i det uppdaterade direktivet anges att medlemsstaterna ska säkerställa att distributionsnätsföretagen tillämpar principen om energieffektivitet först¹⁸ i samband med sina beslut om nätplanering och nätutveckling och investeringsbeslut.

Av direktivet framgår också att nationella tillsynsmyndigheter ska kontrollera att distributionsnätsföretagen i de metoder de använder bedömer alternativ i kostnads-nyttoanalysen. Företagen ska även beakta de fördelar i vidare bemärkelse av energieffektivitetslösningar, flexibilitet på efterfrågesidan och investeringar i tillgångar som bidrar till att begränsa klimatförändringarna.

¹⁵ Se punkt (96) i ACER:s ramriktlinje, Framework Guideline on Demand Response

¹⁶ <https://consultations.entsoe.eu/markets/public-consultation-networkcode-demand-response/>

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023L1791>

¹⁸ Energieffektivitet först beskrivs till exempel i skäl (15) till (21), skäl (127) och artikel 3.

Nationella tillsynsmyndigheter ska också kontrollera att distributionsnätsföretagen tillämpar principen om energieffektivitet först när de godkänner, kontrollerar eller övervakar deras projekt och nätutvecklingsplaner.

Nationella tillsynsmyndigheter får tillhandahålla metoder och vägledning om hur alternativ ska bedömas i kostnads-nyttoanalysen i nära samarbete med distributionsnätsföretagen, som kan bidra med viktig teknisk expertis.

Problem- och målformulering

I detta avsnitt redogör Ei för problem- och målformulering. Vad är det nätutvecklingsplaner ska bidra med?

Syftet med nätutvecklingsplaner

Syftet med nätutvecklingsplaner är att underlätta integreringen av anläggningar som producerar el från förnybara energikällor, främja utvecklingen av energilagringsanläggningar och elektrifieringen av transportsektorn och ge systemanvändarna tillräcklig information om planerade utbyggnader och uppgraderingar av elnätet. Planerna ska bidra till transparens om var det finns möjlighet att ansluta och ska tidigt fånga upp om elnäten behöver utvecklas för att möta behoven framåt, att och hur distributionsnätsföretagen planerar olika åtgärder.

Syftet med kraven på nätutvecklingsplaner är också att säkerställa att distributionsnätsföretagen gör en långsiktig och transparent planering samt att samarbete sker mellan företagen och transmissionsnätsföretag respektive berörda systemanvändare. Detta för att underlätta integreringen av anläggningar som producerar el från förnybara energikällor, främja utvecklingen av energilagringsanläggningar och elektrifieringen av transportsektorn.

Nätutvecklingsplaner är också ett verktyg i arbetet med elektrifieringen och för att uppnå Sveriges energi- och klimatmål.

Förändringar i elsystemet ökar behovet av transparens

En stor andel förnybar produktion som ansluts i distributionsnäten medför att en mer dynamisk och komplex situation uppstår i elsystemet. Nya effekt- och energiflöden påverkar kvalitets- och stabilitetsaspekter samt nätkapaciteten i hela elsystemet på ett nytt sätt. Dessa förändringar i elsystemet innebär att även ett litet

elnät kan ha en strategisk betydelse i omställningen till ny och förändrad elproduktion. Detta innebär att det i de flesta fall är centralt att även små distributionsnätsföretag, eller med få kunder, upprättar nätutvecklingsplaner och på ett transparent sätt redovisar förutsättningar för ny produktion, flexibilitetstjänster, med mera i elnäten.

Enligt Energimyndighetens rapport ER 2023:07¹⁹ (s. 73) behövs också en mycket stor mängd ny (produktion av) el och elnät för att tillgodose den stora efterfrågan på el, samt reinvesteringar i det befintliga elsystemet. Krav ställs alltså både på en utökad elproduktion och på investeringar i elnät. Det går inte att slå fast att ökningen av elbehovet fördelas jämnt över Sverige. Det kan till exempel vara mycket stora behov i en kommun men en blygsammare ökning av elbehovet i grannkommunen.

Ei har i rapporten *Flexibilitet i distributionsnäten - Förutsättningar för ett effektivt nätutnyttjande*, Ei R2023:05, konstaterat att en viktig del i utvecklingen mot att distributionsnätsföretagen ska använda flexibilitetstjänster när det är effektivt är att distributionsnätsföretagen utreder när anskaffning av flexibilitet kan vara ett effektivt verktyg att använda i nätverksamheten. Det har hittills varit upp till varje företag att avgöra i vilken omfattning de arbetar med att kartlägga hur deras elnät behöver utvecklas framåt. Nätutvecklingsplanerna kommer att vara ett viktigt verktyg för distributionsnätsföretagen att uppskatta sitt behov av flexibilitetstjänster, och transparensen hjälper de som kan bidra med dessa tjänster att veta i vilken utsträckning den här typen av tjänster kommer att efterfrågas.

Nollalternativet

Nollalternativet innebär att Ei inte använder den föreskriftsrätt som meddelats genom regeringens bemyndigande, det vill säga inte föreskriver närmare om vad en nätutvecklingsplan ska innehålla och hur den ska tas fram, samt om offentliggörandet av nätutvecklingsplanen och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen. Därmed får distributionsnätsföretagen inte

¹⁹ Scenarier över Sveriges energisystem 2023 - Med fokus på elektrifieringen 2050, ER 2023:07.

några ytterligare bestämmelser att förhålla sig till vad gäller hur planen ska tas fram och vilket innehåll den ska ha.

Samarbetsorganisationen CEER²⁰ understryker i rapporten *CEER Views on Electricity Distribution Network Development Plans (C21-DS-72-03)*²¹ (hädanefter CEER:s rapport) vikten av att nätutvecklingsplanerna ska vara konsekventa och lätta att jämföra. Utan föreskrifter som anger regler för innehåll, framtagandet och offentliggörandet blir det mer utmanande för intressenter att förstå och jämföra nätutvecklingsplanerna. Detta skulle hämma den transparens som nätutvecklingsplanerna syftar till, hämma integrering av ny produktion och ny förbrukning i nätet samt i förlängningen elektrifieringen och energiomställningen.

Att inte genomföra reglerna om nätutvecklingsplaner för distributionsnät på ett bra sätt kan medföra att Europeiska kommissionen inleder ett överträdelseförfarande och väcker talan mot Sverige i EU-domstolen, vilket i sin tur kan leda till böter för Sverige.

Alternativa lösningar

Ei har analyserat tre olika alternativ för att lösa utmaningen med hur nätutvecklingsplaner ska tas fram. Vi har gått vidare med alternativet föreskrifter (det som beskrivs i den här konsekvensutredningen). Vi har även övervägt olika alternativ för utformning av föreskrifterna för att ta fram det mest ändamålsenliga alternativet. Ei har i arbetet haft stöd av en extern referensgrupp bestående av representanter från olika distributionsnätsföretag.

Ei informerar distributionsnätsföretagen

Ett alternativ till att Ei tar fram föreskrifter är att Ei ytterligare informerar branschen. Det kan ske genom exempelvis informationsmöten, där Ei understryker vikten av att distributionsnätsföretagen genomför kravet på nätutvecklingsplaner på ett bra sätt och ger råd om detta. Ei skulle även kunna informera och bistå med stöd genom att göra en vägledning som visar önskad riktning enligt

²⁰ Council of European Energy Regulators (CEER) är en organisation för självständiga nationella tillsynsmyndigheter inom Europeiska unionen och EEA (European Economic Area).

²¹ <https://www.ceer.eu/documents/104400/-/-/2da60a45-6262-c6bc-080a-4f24b4c542cd>

elmarknadsdirektivet, ellagen och förordning om elnätsverksamhet, men utan några bestämmelser som tydliggör vad som är viktigt.

Branschen utvecklar stöd för distributionsnätsföretagen

Ett annat alternativ till föreskrifter är att låta branschen fortsätta att utveckla nätutvecklingsplanerna utifrån det befintliga regelverket. Branschen har alltid möjlighet att ta fram branschpraxis (till exempel standarder, avtalsmallar, handböcker och plattform för publicering) för att underlätta genomförande av olika regler. I Sverige finns det inte en gemensam branschorganisation som samtliga distributionsnätsföretag är med i, vilket försvårar att en gemensam praxis för branschen. En branschpraxis är inte heller juridiskt bindande för distributionsnätsföretagen.

Ei:s bedömning av alternativen till föreskrifter

Ei bedömer att både alternativet att Ei informerar och alternativet med branschpraxis är sämre än kompletterande föreskrifter på området. Det är svårt att uttala sig om nyttor och kostnader för de två alternativen. Med båda alternativen finns en betydande risk att genomförandet av nätutvecklingsplanerna blir otillräckligt. Det riskerar nyttan med nätutvecklingsplanerna men innebär ändå inte att kostnaderna för distributionsnätsföretagen blir mindre. I Sverige finns många distributionsnätsföretag och Ei bedömer att det är viktigt att säkerställa ett bra genomförande av reglerna, vilket kan göras genom att föreskriva en gemensam miniminivå för framtagande och offentliggörande av nätutvecklingsplanerna. Utan närmare föreskrifter på området finns risk att det uppstår skillnader mellan hur företagen tar fram och offentliggör nätutvecklingsplanerna, till exempel beroende på tillgängliga resurser och prioriteringar. Detta kan i sin tur medföra skillnader i förutsättningarna för elektrifieringen och energiomställningen i distributionsnätsföretagens olika elnät.

Ei bedömer att föreskrifter behövs

Ett tredje alternativ är att Ei tar fram föreskrifter. För att uppnå syftena ovan och se till att verktyget blir så bra som möjligt bedömer Ei att reglerna om nätutvecklingsplaner i ellagen och förordningen om nätverksamhet bör förtydligas genom föreskrifter.

CEER beskriver i sin rapport att beroende på förutsättningar som exempelvis antalet distributionsnätsföretag som omfattas av kravet på nätutvecklingsplaner

kan den nationella tillsynsmyndigheten främja en process för distributionsnätsföretag att ta fram nätutvecklingsplaner för att säkerställa att företagens planeringsmetoder är transparenta, lätta att förstå och främjar ett effektivt nätutnyttjande.

Kravet att ta fram nätutvecklingsplaner omfattar samtliga distributionsnätsföretag. Det finns en stor variation i storlek mellan företagen. För att genomföra artikel 32.3 och 32.4 i elmarknadsdirektivet och säkerställa den transparens och följdriktighet som nätutvecklingsplanerna syftar till, bedömer Ei att det krävs föreskrifter som förtydligar direktivets förhållandevis detaljerade krav på vad nätutvecklingsplanen ska innehålla och hur den ska tas fram. Det gäller även för offentliggörandet av planen och vilka uppgifter som ska offentliggöras med den. En gemensam planeringsmetod för samtliga distributionsnätsföretag är enligt Ei:s bedömning inte nödvändig. Däremot anser vi att det är bra att det finns en mall som företagen kan följa när de tar fram nätutvecklingsplanerna, så att dispositionen i planerna är densamma. Ei har med anledning av detta tagit fram ett förslag på föreskrifter, för att därigenom genomföra elmarknadsdirektivet i denna del. Ei vill genom de föreslagna reglerna säkerställa ett enhetligt genomförande eftersom det troligen är svårt för distributionsnätsföretag att på egen hand ta fram och offentliggöra planer utan att det finns detaljerade regler om hur det ska gå till.

Av bestämmelser i elmarknadsdirektivet, ellagen och förordningen om elnätsverksamhet framgår närmare vad Ei har att förhålla sig till vid framtagandet av föreskrifterna. Ei beaktar även det syfte som ligger bakom reglerna om nätutvecklingsplaner och som beskrivs i skälen till direktivet (för bakgrunden till reglerna, se i avsnittet Problem- och målformulering och underavsnittet Syftet med nätutvecklingsplaner). Ei redogör för övervägandena i avsnittet Alternativa lösningar, se avsnittet Ei:s överväganden för utformning av föreskrifter.

Ei:s överväganden för utformning av föreskrifter

Detta avsnitt beskriver några överväganden som Ei gjort. Ei har bland annat diskuterat med den externa referensgruppen, analyserat rekommendationerna i CEER:s rapport samt analyserat hur Danmark genomfört reglerna.

Nätutvecklingsplaner är inte juridiskt bindande

Ei har utrett om den nätutvecklingsplan som slutligen offentliggörs ska vara juridiskt bindande eller inte för distributionsnätsföretaget. Ei har kommit fram till

att konsekvenserna för distributionsnätsföretagen blir oproportionerligt stora om nätutvecklingsplanen föreskrivs vara juridiskt bindande. Ei anser dock inte att detta behöver förklaras i föreskrifterna.

Enligt Energimyndighetens rapport ER 2023:07²² är det svenska energisystemet i förändring och många faktorer påverkar vilken väg som utvecklingen tar, och med en snabbt ökande efterfrågan på el i samhället och med nya och förändrade elanvändningsmönster är det viktigt att i god tid skapa rätt förutsättningar för utökad elektrifiering. Rapporten nämner också att total energianvändning och tillförd energi visar på en stor spridning i de olika scenarierna som tagits fram. Därför gör Ei bedömningen att nätutvecklingsplanerna, som tas fram vart annat år, kommer att vara baserade på antaganden som innehåller vissa osäkerheter, och även innehålla vissa osäkerheter baserat på den bästa gissningen som distributionsnätsföretaget kan göra. Juridiskt bindande nätutvecklingsplaner skulle kunna få civilrättsliga konsekvenser för ett distributionsnätsföretag som behöver ändra sin planering. Ei anser det viktigt att distributionsnätsföretaget gör en så bra nätutvecklingsplan som möjligt.

Detaljeringsgrad i nätutvecklingsplanerna

När det gäller detaljeringsgraden i nätutvecklingsplanerna har Ei analyserat rekommendationerna i CEER:s rapport och även regleringen av nätutvecklingsplaner i Danmark²³. Ei har också diskuterat detaljeringsgrad med den externa referensgruppen. Ei har därefter gjort bedömningen att distributionsnätsföretagen inte behöver redovisa investeringskostnader, eller redovisa kostnadsnyttoanalys och samhällsekonomisk analys för varje projekt. Företaget bör göra analyserna, men behöver inte redovisa dem. Skälet till detta är att vi inte sett någon realistisk efterfrågan på eller behov av att kräva att kostnadsnyttoanalyserna för alla projekt redovisas i nätutvecklingsplanerna. Att kräva att företagen i nätutvecklingsplanerna ska jämföra sin redan valda investering (eller reinvestering) med en annan, redan bortvald och sämre lösning anser vi inte är nödvändigt.

²² Scenarier över Sveriges energisystem 2023 - Med fokus på elektrifieringen 2050, ER 2023:07.

²³ <https://forsyningstilsynet.dk/el/netudviklingsplaner/netudviklingsplaner-2023>

Däremot ska distributionsnätsföretagen i nästkommande nätutvecklingsplan (det vill säga den andra nätutvecklingsplanen) redovisa status vad gäller planerade investeringar (eller reinvesteringar) och projekten ska kunna följas mellan nätutvecklingsplanerna (vartannat år). Projekten ska namnges så att de är unika och går att följa genom flera nätutvecklingsplaner. Ytterligare detaljreglering av detta anser Ei inte vara nödvändig.

Ei anser att distributionsnätsföretagen får avgöra vilka projekt som bidrar till den huvudsakliga distributionsinfrastrukturen. Distributionsnätsföretaget bör ha med information om de investeringar eller reinvesteringar som bidrar stort till behovet av elnätets utveckling, särskilt med avseende på spänning och effekt. Ei anser att det inte finns behov av att distributionsnätsföretaget grupperar projekten och redovisar differentierad detaljeringsgrad i projekten i nätutvecklingsplanerna baserat på spänningsnivå. Detta eftersom en sådan ordning kan leda till ett konstlat sätt att beskriva utvecklingen och vara en onödig begränsning. Ett distributionsnätsföretag kan ha investeringar (och åtgärder) i olika delar av sitt elnät, med olika spänningsnivå. Även för lågspänningsnätet kan det finnas sådant som är värdefullt att ta upp i nätutvecklingsplanen. Det får distributionsnätsföretaget avgöra.

Ei bedömer även att mängden uppgifter som distributionsnätsföretagen behöver ta fram blir avhängig både antalet projekt och detaljeringsgraden i projekten, och kommer att bero på det urval företagen gör och den metod som de använder. Även storlek på nätet, spänningsnivåer och om deras elnät sträcker sig över fler kommuner och regioner påverkar mängden uppgifter och detaljeringsgrad. Men minimikravet vad gäller vilka uppgifter som ska anges är detsamma för alla företag.

Ei fastställer inga metoder

Ei utgår från att distributionsnätsföretaget kommer att behöva ha metoder för att dels ta fram prognoser, dels ha metoder för att planera nätutvecklingen. Ei:s generella rekommendation till distributionsnätsföretagen är att i arbete med prognoser och planering använda etablerade arbetsmetoder som riskanalys och känslighetsanalys samt att beakta företagets åtgärdsplan enligt kraven på risk- och sårbarhetsanalys och möjligheten att upprätthålla funktionskraven (till exempel genom reservmatning).

Ei har valt att inte peka ut en specifik metod för distributionsnätsföretagens arbete med att ta fram vare sig prognoser eller nätutvecklingsplaner. Detta eftersom arbetet med prognoser ser olika ut i olika delar i landet, länsstyrelserna har också ett ansvar för energiplanering osv. CEER beskriver i sin rapport att planeringsmetoden kan variera dels mellan olika europeiska länder, dels mellan olika distributionsnätsföretag i samma land av regionala, tekniska, juridiska eller ekonomiska skäl. Tekniska skäl kan till exempel vara att metoden beror på spänningsnivå.

Ei anser däremot att distributionsnätsföretagen bör *förklara sin valda planeringsmetod (sitt tillvägagångssätt), vilka prognoser som använts och hur planen tagits fram.* Distributionsnätsföretagets metod bör gå att följa mellan de olika nätutvecklingsplaner som det tar fram. Distributionsnätsföretagen har idag olika sätt att arbeta med sina olika planer. Ei bedömer att det finns möjligheter för branschen, inklusive EU DSO Entity²⁴, att bidra med metod och annat stöd (till exempel samarbete om prognoser och gemensam plattform för publicering). Även länsstyrelserna och regionerna kan bidra med visst stöd i metoden att ta fram prognoser (bidra med dialog, underlag och analyser).

CEER menar i sin rapport att en transparent nätutvecklingsplan bör förklara hur ett distributionsnätsföretag identifierar nätutvecklingsprojekt samt att företagen vid behov bör, exakt och uttömmande, beskriva den metod som de använder för att planera sina nätutvecklingsprojekt (planeringsmetod). För att säkerställa samstämmighet, rättvisa och transparens anser CEER att det är viktigt att denna metod i stort sett är konsekvent över tiden. I syfte att nätutvecklingsplanerna ska medverka till rättvisa och transparens bör planeringsmetoden vara begriplig. För detta ändamål måste metoden vara möjlig att förstå och följa av de intressenter som har intresse av nätutvecklingsplanen.

Planeringsmetoden kan påverka hur distributionsnätsföretaget väljer mellan investeringar och alternativ till investeringar för att stödja utvecklingen av elnätet. CEER menar i sin rapport att det, mot bakgrund av artikel 32.3 i elmarknadsdirektivet, är användbart att korrekt bedöma och förklara samspelet

²⁴ <https://eudsoentity.eu/>

mellan planeringsmetoden och anskaffningen av alternativ (till exempel flexibilitet). Den valda planeringsmetoden gör det möjligt för distributionsnätsföretag att avgöra när ett projekt förbättrar den nuvarande situationen för det befintliga elnätet. Det kan till exempel finnas tillämpningsprinciper som "optimering före utbyggnad", till exempel kan projekt i elnätet, och alternativ till investeringar, genomföras för att minska trängsel i nätet, feltider, förluster och produktionstak, och för att säkerställa integrering av förnybar produktion enligt överenskomna scenarier.

CEER menar att för att göra det möjligt för intressenter att till fullo förstå de planeringsmetoder som används, skulle distributionsnätsföretag inom ett land eller en region (eller initialt några av dem) kunna samordna sina processer och publikationer.

Planeringsmetoden måste följa de nationella bestämmelserna och uppfylla de mål som anges i nationella regler.

Redovisning av behov av överföringskapacitet

Ei har fått frågor och synpunkter gällande vad det är för "behov" av effekt som ska redovisas av distributionsnätsföretagen och om Ei kan förtydliga detta i föreskrifterna. Ei föreslår att distributionsnätsföretaget ska redovisa behovet av överföringskapacitet (i MW) i sitt elnät.

Ei anvisar inte vilken metod företaget ska använda för att ta fram sin prognos för att fastställa behovet av överföringskapacitet i elnätet, och analyserna för att ta fram prognosen behöver inte redovisas (se överväganden i avsnittet Ei fastställer inga metoder på s. 16). Ei anvisar inte heller vilken planeringsmetod distributionsnätsföretaget ska använda.

Ei rekommenderar dock distributionsnätsföretagen att, vid beräkningar av prognos samt i planeringsskedet, använda etablerade arbetsmetoder som riskanalys och känslighetsanalys samt att beakta möjligheten att upprätthålla redundans och funktionskraven (till exempel genom reservmatning). Behovet av överföringskapacitet kan redovisas som ett spann. Ei rekommenderar även distributionsnätsföretagen att ha dialog med länsstyrelser, regioner, kommuner och andra intressenter i detta arbete.

Gemensamma antaganden eller scenarier

Ei har inte identifierat några gemensamma antaganden eller scenarier som distributionsnätsföretagen måste använda i nätplaneringen. Därför kommer Ei inte att särskilt granska distributionsnätsföretagens scenarier eller val av scenarier på samma sätt som till exempel danska Energistyrelsen har i uppdrag att göra. I viss mån kommer övergripande antaganden och scenarier troligen vara samstämmiga beroende på till exempel nationella trender och eftersom samarbete och samråd krävs av distributionsnätsföretagen.

Beskrivning av användning av flexibilitetstjänster och andra alternativa resurser

Ei anser att det är nödvändigt att distributionsnätsföretagen beskriver användning av flexibilitetstjänster och andra alternativa resurser som en del av planeringen av åtgärder. Anledningen till det är att företaget gör valet mellan investering och alternativa lösningar tidigt i processen med att ta fram en nätutvecklingsplan, i syfte att bestämma vad som är den mest effektiva och adekvata lösningen i det specifika fallet. Ei bedömer därför att det är viktigt att distributionsnätsföretagen beskriver sin syn på potentialen för användning av flexibilitet, eftersom det annars är det svårt att förstå förutsättningarna för planeringen. Företagen ska förklara hur de resonerat kring flexibilitetspotentialen när de planerat. Enligt ellagen är den som har nätkoncession skyldig att ansluta till elnätet, men avsteg kan göras om det saknas ledig kapacitet och inte finns förutsättningar att åtgärda kapacitetsbristen på ett sätt som är samhällsekonomiskt motiverat utan att förstärka ledningen eller ledningsnätet (4 kap. 1–2 §§). Ei har i rapporten *Kapacitetsutmaningen i elnäten* (Ei R2020:06) noterat att "åtgärden måste vara samhällsekonomiskt motiverad, vilket innebär att kostnaden som kundkollektivet kommer att bära måste vara rimlig i förhållande till den nytta som åtgärden medför."

Ei anser det inte nödvändigt att distributionsnätsföretaget presenterar alternativa lösningar till de planerade investeringarna när det redovisar sina planerade investeringar. Att inkludera ett sådant alternativ (till exempel flexibilitet) blir missvisande och kommer inte bidra med någon användbar information. Ei anser dock att distributionsnätsföretaget ska beskriva hur det avgör valet mellan olika alternativ och hur företaget väljer det mest kostnadseffektiva alternativet.

Vad som avses med medellång och lång sikt

Av förordning om elnätsverksamhet framgår att en nätutvecklingsplan som ett distributionsnätsföretag tar fram bland annat ska redogöra för behovet av

flexibilitetstjänster på *medellång och lång sikt* samt ange planerade investeringar under de kommande fem till tio åren med betoning på den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny förbrukning. Det finns inga ytterligare förklaringar i reglerna om vilken tidshorisont som "medellång och lång sikt" innebär. Ei bedömer därför att det inte finns anledning att föreskriva att "medellång och lång sikt" skulle innebära något annat än "de kommande fem till tio åren", vilket är den tidshorisont som distributionsnätsföretaget ska ange planerade investeringar för. I nätutvecklingsplanen bör distributionsnätsföretaget redovisa behovet av flexibilitetstjänster uppdelat på de kommande 0–2 åren, 3–5 åren respektive 6–10 åren (2025–2034).

Indelning av elnätet i delområden

Ei anser att indelning av elnätet i delområden kan fylla en funktion. Ei föreslår att distributionsnätsföretagen delar in sitt elnät i de delområden som är lämpliga utifrån företagets förutsättningar. Ett delområde kan vara en redovisningsenhet. Delområdena ska dock tillsammans täcka distributionsnätsföretagets hela elnät. Genom indelningen i delområden kan företaget undvika att de delområden som är ointressanta för nätutvecklingsplanen redovisas detaljerat, vilket skulle kunna ske om Ei föreskrev ett visst antal delområden.

En annan fördel med indelning av elnätet i delområden är möjligheten till förbättrad säkerhet. Det kan finnas skäl att inte exakt ange var vissa anläggningar finns och att peka ut tungt belastade stationer. Att dela in elnätet i delområden anser Ei tillgodose både intressenternas behov av transparent information samt distributionsnätsföretagets behov. Informationen i nätutvecklingsplanen presenteras därmed på en sådan nivå att känsliga uppgifter inte behöver lämnas ut. Indelning i delområden förenklar också för aktörerna vid samrådet, gör det tydligare för dem var de ska leta efter information och hitta det som de vill/behöver lämna synpunkter på.

Eventuella kapacitetsbegränsningar i överliggande nät

Ei anser att distributionsnätsföretaget endast kortfattat behöver beskriva eventuella kapacitetsbegränsningar som finns i överliggande eller angränsande elnät. Sådana begränsningar bör beskrivas så läsaren kan förstå vilket nätföretag som är ansvarigt för det elnät i vilket kapacitetsbegränsningarna finns. Ei anser det inte nödvändigt att ett distributionsnätsföretag gör en detaljerad beskrivning av ett

annat nätföretags kapacitetsbegränsningar, eftersom det inte är effektivt och riskerar att bli otydligt.

Informationssäkerhet och sekretess

Distributionsnätsföretagen kommer att behöva hantera frågor om informationssäkerhet och sekretess när de tar fram, samråder om och publicerar sina nätutvecklingsplaner. Det kan handla om känsliga uppgifter om elnätet, känsliga uppgifter om dem som vill ansluta och personuppgifter.

Distributionsnätsföretagen får själva avgöra vilka uppgifter som inte bör vara med i planen (eller samrådet/samrådsredogörelsen), och vilka uppgifter som kan finnas med om det går att aggregera data till lämplig storlek, nivå eller område. Ei tar in de uppgifter som krävs enligt reglerna och som kan offentliggöras, därför har vi gjort en mall som företagen ska följa. Andra uppgifter ska alltså inte lämnas till Ei.

Mot bakgrund av reglerna om personuppgifter anser Ei att personuppgifter inte ska vara med i nätutvecklingsplanen och samrådsredogörelsen. För transparensen går det bra att i samrådsredogörelsen gruppera svar från privatpersoner och personuppgifter kan också anonymiseras med pseudonymisering.

Ei bedömer att om distributionsnätsföretaget beaktar reglerna om säkerhet och sekretess, följer mallen samt inte offentliggör eller lämnar in mer uppgifter till Ei än vad som krävs enligt reglerna minskar risken för att problem med säkerhet eller sekretess uppstår.

Hantering av synpunkter från samråd

Distributionsnätsföretagen ska göra en samrådsredogörelse som ska lämnas in till Ei. CEER rekommenderar i sin rapport att det samråd som krävs enligt direktivet ska vara transparent och offentligt. Ei håller med om det. Ei anser att det bör framgå i samrådsredogörelsen vilka svar i samrådet som distributionsnätsföretaget tagit hänsyn till och inte, samt varför det inte tagit hänsyn till en synpunkt. Uppgifterna bör redovisas överskådligt i en tabell. Uppgifter om samrådsredogörelsen ska framgå i nätutvecklingsplanen, så att den som läser nätutvecklingsplanen förstår och kan hitta den samrådsredogörelse som hör till just den planen.

Intäktsramar och nätutvecklingsplaner

Ei har fått frågor om hur nätutvecklingsplanerna är kopplade till intäktsramarna, dels vad gäller innehåll, om innehållet överlappar på något sätt, dels om perioden för de uppgifter som distributionsnätsföretagen ska lämna in på något sätt ska synkroniseras och om det har någon betydelse. Ei bedömer att intäktsramar och nätutvecklingsplaner inte överlappar, det är olika detaljeringsgrad och olika syfte med inrapporteringarna. Ei ser inte heller att det finns annan inrapportering som distributionsnätsföretagen gör idag som motsvarar nätutvecklingsplanerna.

Vad gäller perioden så bedömer Ei att det är viktigt att komma i gång med arbetet med nätutvecklingsplaner och arbetet med intäktsramar behöver få löpa på enligt vad som krävs för det. Det är naturligt att vissa prognoser för investeringar som redovisas i intäktsregleringen inför en tillsynsperiod också finns med i nätutvecklingsplanerna, men Ei bedömer att de två inrapporteringarna inte behöver synkroniseras på något särskilt sätt.

Distributionsnätsföretagen ska följa en mall

CEER kommenterar i sin rapport att i länder med många distributionsnätsföretag, som Sverige, kan tillsynsmyndigheten upprätta en mall för nätutvecklingsplanen. Mallen ska anvisa den minsta möjliga information som ska tillhandahållas av ett distributionsnätsföretag för att säkerställa att alla nätutvecklingsplaner är transparenta, konsekventa och enkelt kan jämföras samt eventuellt slås samman till en gemensam rapport. Ei har därför arbetat med utgångspunkten att det ska finnas en mall och har diskuterat detta med den externa referensgruppen.

Ei:s mall kommer att ange de rubriker och underrubriker som en nätutvecklingsplan ska innehålla (en innehållsförteckning). Detta i syfte att anvisa distributionsnätsföretagen under vilka rubriker och underrubriker som företaget ska ange det föreskrivna innehållet, det vill säga de föreskrivna uppgifterna, i nätutvecklingsplanerna. Mallen kommer att publiceras på Ei:s webbplats och framgår också av vägledningen.

Ändring av nätutvecklingsplan

En nätutvecklingsplan kan ändras. Dels kan Ei begära att ett företag gör en ändring i en nätutvecklingsplan, vilket följer av elmarknadsdirektivet, dels föreslår Ei att distributionsnätsföretaget på eget initiativ kan ändra i sin nätutvecklingsplan. För mindre ändringar (en eller flera) behöver inte samråd genomföras av företaget. Mindre ändring av nätutvecklingsplanen kan vara av mer redaktionell karaktär,

till exempel skrivfel, räknfel, eller ändringar som företaget själva bedömer inte behöver genomgå samråd.

Vid behov av större ändring av nätutvecklingsplanen ska distributionsnätsföretaget genomföra nytt samråd av nätutvecklingsplanen. Planen kan således uppdateras varje år men inte oftare. Större ändring kan vara att ett projekt som bidrar till den huvudsakliga distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny förbrukning ändras eller utgår, eller att ett sådant projekt läggs till.

En ändrad nätutvecklingsplan bör vara hanterad med versionshistorik/ändringshistorik, där det i början av planen framgår vad som ändrats, varför det ändrats och vem som ändrat. Den ska vara en konsoliderad nätutvecklingsplan där det tydligt framgår i planen vad som lagts till och vad som tagits bort och den ska publiceras och lämnas till Ei.

Beskrivning av förslaget

Ei föreslår detaljerade regler kring innehåll i och offentliggörandet av nätutvecklingsplanerna. Ei publicerar dessutom ytterligare ett dokument till stöd för distributionsnätsföretagen (förutom föreskrifterna och konsekvensutredningen). Det är en vägledning²⁵ för distributionsnätsföretagen i det första framtagandet av nätutvecklingsplaner. Vägledningen följer i stort föreskrifterna i uppställningen. Ei publicerar även en mall som distributionsnätsföretagen ska följa, i syfte att säkerställa att alla uppgifter som föreskrifterna anser ska vara med verkligen kommer med i nätutvecklingsplanen och för att underlätta jämförelse mellan olika distributionsnätsföretags nätutvecklingsplaner. Mallen kommer att publiceras på Ei:s webbplats och är även en bilaga i vägledningen.

Här följer beskrivningen av förslaget. De överväganden som Ei gjort beskrivs i avsnittet Alternativa lösningar och underavsnittet Ei:s överväganden för utformning av föreskrifter.

²⁵ Vägledningen är delad en gång och kommer att delas igen innan föreskrifterna träder i kraft.

Kapitel 1 Inledande bestämmelser

Föreskrifternas första kapitel beskriver inledande bestämmelser om skyldigheter som distributionsnätsföretaget har när det upprättar en nätutvecklingsplan.

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser avseende skyldigheten för distributionsnätsföretaget att ta fram, offentliggöra och lämna in en nätutvecklingsplan till Energimarknadsinspektionen enligt artikel 32.3 och 32.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, enligt 3 kap. 16 § ellagen (1997:857) och enligt 13–15 §§ förordning (2022:585) om elnätsverksamhet.

2 § Ett distributionsnätsföretag ska ta fram en nätutvecklingsplan som omfattar samtliga nätkoncessioner.

3 § Distributionsnätsföretaget ska ta fram en ny nätutvecklingsplan minst vartannat år.

Kapitel 2 Tillämpningsområde

Kapitlet beskriver vilka nätföretag som ska upprätta en nätutvecklingsplan enligt föreskrifterna. Det är endast distributionsnätsföretag som omfattas av bestämmelserna.

1 § Bestämmelserna i denna föreskrift är inte tillämpliga för transmissionsnätsföretag eller elnätsföretag med endast utlandsförbindelse.

Kapitel 3 Definitioner

Kapitlet beskriver de definitioner som används i föreskrifterna.

1 § Begrepp som inte definieras särskilt i dessa föreskrifter används i samma betydelse som i ellagen (1997:857) och förordning (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el.

I dessa föreskrifter avses med:

Delområde: ett geografiskt avgränsat område av ett distributionsnätsföretags elnät.

Konsoliderad version: en sammanställning av den ursprungliga nätutvecklingsplanen tillsammans med genomförda ändringar.

Kapitel 4 Nätutvecklingsplanen och dess innehåll

Kapitlet beskriver vilka uppgifter distributionsnätsföretaget ska ange när det upprättar en nätutvecklingsplan. Det handlar dels om formella uppgifter som till exempel att det ska framgå namn och kontaktuppgifter för distributionsnätsföretaget, dels uppgifter om hur företaget har gjort sin prognos för behovet av överföringskapacitet, planerade investeringar och behov av flexibilitetstjänster samt förväntad kapacitetssituation. Kapitlet förklarar även hur företaget ska ange när nätutvecklingsplanen börjar gälla samt om känsliga uppgifter.

Kapitlet innehåller även allmänna råd till distributionsnätsföretag som använt sig av omdirigering²⁶ och rapporterat in det till Ei.²⁷ Om distributionsnätsföretaget har rapporterat omdirigering bör rapporten om omdirigering även vara med i nätutvecklingsplanen som en bilaga.

Uppgifter om företaget och dess elnät

1 § Distributionsnätsföretaget ska vid upprättande av en nätutvecklingsplan följa Energimarknadsinspektionens mall.

2 § Av nätutvecklingsplanen ska tydligt framgå vilket distributionsnätsföretag som har upprättat densamma.

3 § Distributionsnätsföretaget ska i sin nätutvecklingsplan på ett övergripande sätt redogöra för sitt elnät samt ange vilka andra nätföretag som elnätet har gränspunkter till.

4 § Distributionsnätsföretaget ska redovisa en karta över det geografiska område där företaget bedriver sin nätverksamhet.

Allmänna råd

²⁶ Omdirigering definieras i elmarknadsförordningen som "en åtgärd, inbegripet begränsning av tilldelad kapacitet som aktiveras av en eller flera systemansvariga genom att ändra produktionsmönstret eller belastningsmönstret, eller båda, för att ändra fysiska flöden i elsystemet och minska en fysisk överbelastning eller på annat sätt säkerställa systemsäkerhet".

²⁷ <https://www.ei.se/bransch/rapportera-in-uppgifter-till-ei/omdirigering>

Företaget kan välja att dela in elnätet i delområden. Om företaget väljer att använda delområden i sin redovisning ska dessa områden täcka in distributionsnätsföretaget hela elnät.

Ett delområde kan vara en redovisningsenhet.

Uppföljning av tidigare nätutvecklingsplaner

5 § Distributionsnätsföretaget ska namnge sina projekt, som är kopplade till planerade investeringar i elnätet, med en unik identitet för att projekten ska kunna följas i framtida nätutvecklingsplaner.

6 § De projekt som har tagits upp av distributionsnätsföretaget i tidigare nätutvecklingsplaner ska följas upp i kommande nätutvecklingsplaner vad gäller till exempel status på planerade investeringar.

Överföringskapacitet i elnätet

7 § Distributionsnätsföretaget ska redovisa sin prognos över behov av överföringskapacitet för överföring av kundernas förbrukning och produktion i sitt elnät (i megawatt). Företagets bedömning av överföringsbehovet av el ska avse behovet av flexibilitetstjänster och planering av investeringar på medellång och lång sikt. Överföringsbehovet kan redovisas som ett spann.

Redovisningen av prognosen ska ske geografiskt eller per delområde och utifrån den utveckling som är mest trolig enligt företaget.

8 § Distributionsnätsföretaget ska redogöra för hur prognosen för behov av överföringskapacitet har tagits fram.

Av redogörelsen ska det särskilt framgå:

- 1 vilka antaganden som ligger till grund för prognosen,
- 2 vilka drivkrafter som kan påverka behovet av överföringskapacitet i nätet,
- 3 hur relevanta prognoser och planer från kommuner, regioner och länsstyrelser har beaktats i prognosarbetet,
- 4 hur distributionsnätsföretaget har samarbetat med andra nätföretag i prognosarbetet, och

5 hur den långsiktiga förväntade utvecklingen av det svenska energisystemet har beaktats i prognosarbetet.

Allmänna råd

Exempel på drivkrafter i andra punkten, som kan anses påverka behovet av överföringskapacitet i elnätet och som kan finnas med i företagets redogörelse, är bland annat industrietablering, energieffektivisering, nya produktionsanläggningar och behov av laddinfrastruktur för transporter.

Metoder som kan vara till hjälp för att ta fram prognosen för behov av överföringskapacitet kan till exempel vara riskanalys, känslighetsanalys och dialog med intressenter.

9 § Distributionsnätsföretaget ska göra en jämförelse av prognosen för behov av överföringskapacitet med de senaste årens behov. Jämförelsen ska visa hur stor ökning respektive minskning av överföringskapacitet som prognosen innebär.

Jämförelsen ska ange ökning respektive minskning i procent men ska i övrigt vara kvalitativ.

10 § I sin nätutvecklingsplan ska distributionsnätsföretaget redogöra för sin analys av hur företagets befintliga system kan hantera det behov av överföringskapacitet av el som företaget har redovisat för de kommande fem till tio åren enligt 7–8 §§.

I nätutvecklingsplanen ska företaget redogöra för:

- 1 eventuella nuvarande kapacitetsbegränsningar och om dessa finns i eget elnät eller i överliggande eller angränsande elnät,
- 2 nuvarande användning av flexibilitetstjänster och andra resurser som företaget använder som ett alternativ för utbyggnad av systemet, vilken typ av flexibilitetstjänst och andra resurser som används samt i vilken omfattning de används, och
- 3 eventuella prognosticerade kapacitetsbegränsningar för den kommande tioårsperioden samt om dessa finns i eget elnät eller överliggande eller angränsande elnät.

Distributionsnätsföretaget ska redovisa sin analys geografiskt per geografiskt delområde i relevanta fall.

Planerade investeringar och alternativa lösningar

11 § Distributionsnätsföretaget ska redovisa sina planerade investeringar i huvudsaklig distributionsinfrastruktur som krävs för att ansluta ny produktionskapacitet och ny

förbrukning. Planerade investeringar ska vara baserade på företagets prognos för behov av överföringskapacitet, enligt 4 kap. 7 §.

Distributionsnätsföretaget ska redovisa sina planerade investeringar för de kommande fem till tio åren. De planerade investeringarna ska redovisas med status för projekten och tidpunkt för driftsättning.

Distributionsnätsföretaget ska redogöra för hur det har gjort sin bedömning av sådana investeringar.

12 § Distributionsnätsföretaget ska redovisa sitt förväntade behov av flexibilitetstjänster (i megawatt) och andra resurser som kan användas som alternativ till utbyggnad av elnät på medellång och lång sikt.

Har distributionsnätsföretaget ett förväntat behov ska det redovisa för vilka typer av flexibilitetstjänster eller andra resurser som behovet avser samt i vilken omfattning.

Redovisningen ska ske geografiskt eller per delområde.

Allmänna råd

Om distributionsnätsföretaget har lämnat in rapport om omdirigering till Energimarknadsinspektionen enligt artikel 13.4 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el kan denna rapport lämnas som bilaga till nätutvecklingsplanen.

13 § Distributionsnätsföretaget ska redovisa hur det har bedömt att det har valt det mest kostnadseffektiva alternativet i samband med att det redogör för sitt behov av investeringar respektive alternativa lösningar.

Förväntad kapacitetssituation

14 § För varje delområde enligt 10 § tredje stycket ska distributionsnätsföretaget redogöra för den förväntade kapacitetssituationen under kommande tioårsperiod.

Redogörelsen ska särskilt redovisa:

1 om planerade åtgärder, det vill säga investeringar, flexibilitetstjänster och andra resurser, bedöms vara tillräckliga för att möta det prognosticerade behovet av

överföringskapacitet och för att åtgärda eventuella kapacitetsbegränsningar i det egna elnätet, och

- 2 en översiktlig beskrivning av eventuella kapacitetsbegränsningar i distributionsnätsföretagets egna elnät som orsakas av kapacitetsbegränsningar i överliggande eller angränsande elnät.

När nätutvecklingsplanen börjar gälla

15 § Nätutvecklingsplanen ska börja gälla från den 1 januari året efter distributionsnätsföretaget har offentliggjort och överlämnat planen till Energimarknadsinspektionen enligt 7 kap. 1 §.

Känsliga uppgifter

16 § Innehållet i nätutvecklingsplanen får inte riskera att äventyra att uppgifter som skyddas enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) offentlighets- och sekretesslag (2009:400), säkerhetsskyddsförordning (2021:955) eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG offentliggörs.

Allmänna råd

Distributionsnätsföretaget får själva avgöra vilka uppgifter som, utan risk att röja känsliga uppgifter, kan offentliggöras. Uppgifter kan anses vara känsliga som enskilda uppgifter och på aggregerad nivå.

Kapitel 5 Ändring i nätutvecklingsplanen

Kapitlet beskriver vad distributionsnätsföretaget ska göra om det behöver ändra sin nätutvecklingsplan. Det kan till exempel vara om företaget upptäcker att det finns enklare fel, så som skriv- eller räknefel i planen, men det kan även vara större felaktigheter som gör att en upprättad nätutvecklingsplan behöver ändras.

1 § En nätutvecklingsplan kan ändras efter att distributionsnätsföretaget har publicerat den och skickat in den till Energimarknadsinspektionen.

2 § En ändring kan ske genom att:

- 3 distributionsnätsföretaget gör ändringar i sin nätutvecklingsplan eller,

4 genom att Energimarknadsinspektionen begär att distributionsnätsföretag ska göra ändringar i sin nätutvecklingsplan.

Mindre ändring

3 § Behöver distributionsnätsföretaget ändra en nätutvecklingsplan på grund av uppenbart felaktiga uppgifter kan företaget göra det utan att ändringen föregås av samråd.

Allmänna råd

Uppenbart felaktiga uppgifter kan till exempel vara skriv- eller räknefel.

Större ändring

4 § Behöver distributionsnätsföretaget göra en ändring som inte är en mindre ändring enligt 3 §, ska företaget genomföra samråd med berörda parter innan nätutvecklingsplanen ändras.

Distributionsnätsföretaget ska redogöra för hur samrådet har genomförts och sammanställa en samrådsredogörelse innan nätutvecklingsplanen kan ändras.

Datum för nätutvecklingsplanens gällande

5 § Ändrar distributionsnätsföretaget en nätutvecklingsplan ska den ursprungliga planens datum för dess gällande inte ändras.

Konsoliderad version efter ändring

6 § Har en nätutvecklingsplan ändrats efter att den har offentliggjorts ska distributionsnätsföretaget offentliggöra en konsoliderad version av nätutvecklingsplanen. Den konsoliderade versionen ska även lämnas till Energimarknadsinspektionen.

Kapitel 6 Samråd

Kapitlet beskriver vad distributionsnätsföretaget ska göra för att samrådet, inför upprättandet av nätutvecklingsplanen, ska ha genomförts korrekt.

1 § Distributionsnätsföretaget ska genomföra ett offentligt samråd med dem som är berörda av nätutvecklingsplanen när företaget tar fram sin plan.

Samrådsprocessen ska genomföras under tillräckligt lång tid, dock minst sex veckor, för att samtliga berörda ska ha möjlighet att delta.

2 § Distributionsnättsföretaget ska inför samrådet, dock senast den 31 augusti, offentliggöra en preliminär nätutvecklingsplan som berörda kan ta del av.

3 § När distributionsnättsföretaget upprättar sin nätutvecklingsplan ska det, som en del av planen, även redogöra för hur samrådet har genomförts.

Efter genomfört samråd ska distributionsnättsföretaget sammanställa synpunkterna från samrådet i en samrådsredogörelse.

Allmänna råd

Samrådet kan ske skriftligt.

Synpunkterna från samrådet kan redovisas enligt den tabell som finns i den vägledning som Energimarknadsinspektionen har tagit fram.

Samrådsredogörelsen bör vara ett separat dokument.

Kapitel 7 Offentliggörande och överlämnande till Energimarknadsinspektionen

Kapitlet beskriver att distributionsnättsföretaget ska offentliggöra och skicka in slutgiltig nätutvecklingsplan och datum för detta.

1 § När distributionsnättsföretaget har upprättat sin nätutvecklingsplan ska den slutgiltiga versionen och samrådsredogörelsen offentliggöras på företagets webbplats.

Distributionsnättsföretaget ska lämna in den slutgiltiga versionen av nätutvecklingsplanen och samrådsredogörelsen samt länk till offentliggörandet till Energimarknadsinspektionen.

Offentliggörande och inlämnande ska ske senast den 31 december.

Ikraftträdande och första offentliggörande

1 Dessa föreskrifter och allmänna råd träder i kraft den 1 februari 2024.

2 Distributionsnättsföretaget ska offentliggöra sin första nätutvecklingsplan senast den 31 december 2024.

3 Den första nätutvecklingsplanen ska börja att gälla från och med den 1 januari 2025.

Finansiering

Distributionsnätsföretagens kostnader för att ta fram och offentliggöra nätutvecklingsplaner finansieras av de avgifter (nättariffer) som de tar ut av elanvändare. Ei:s kostnader kommer att täckas av anslaget. För övriga aktörer, till exempel domstolar, kommuner, länsstyrelse, täcks kostnaderna för merarbetet från skattepengar.

Rättsliga förutsättningar

Bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Regeringen har genom 15 § förordning om elnätsverksamhet bemyndigat Ei att ta fram föreskrifter om nätutvecklingsplaner. Föreskrifterna ska reglera vad en nätutvecklingsplan ska innehålla, hur den ska tas fram samt offentliggörandet av nätutvecklingsplanen och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen.

Enligt elmarknadsdirektivet får en medlemsstat besluta att inte tillämpa skyldigheten att ta fram nätutvecklingsplaner på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som betjänar små enskilda system. Regeringen menar dock att ett litet elnät kan ha en strategisk betydelse i omställningen till en ny och förändrad elproduktion och bedömer därför att det har betydelse att även små distributionsnätsföretag upprättar nätutvecklingsplaner och på ett transparent sätt redovisar förutsättningarna för bland annat ny elproduktion och flexibilitetstjänster.²⁸ Regeringen har inte bemyndigat Ei att ta fram föreskrifter om undantag från kravet på att ta fram nätutvecklingsplaner.

Av 3 kap. 16 § ellagen framgår att ett distributionsnätsföretag vartannat år ska ta fram en plan för hur nätverksamheten ska utvecklas (nätutvecklingsplan), offentliggöra planen, och ge in planen till nätmyndigheten. Enligt 3 kap. 17 § ellagen har Ei möjligheter att meddela föreskrifter om vad en nätutvecklingsplan ska innehålla och hur den ska tas fram, offentliggörandet av nätutvecklingsplanen och vilka uppgifter som ska offentliggöras tillsammans med planen, och undantag

²⁸ Proposition 2021/22:153 s. 72–73

från kraven i 16 §. Genom förordning om elnätverksamhet preciseras vad Ei har rätt att föreskriva om och där framgår inte att Ei kan föreskriva om undantag.

Enligt reglerna behöver inte Ei godkänna nätutvecklingsplanerna i formell mening. Däremot kan Ei genom tillsyn se till att distributionsnätsföretagen följer bestämmelserna i ellagen, förordningen och föreskrifterna så att nätutvecklingsplanerna lämnas in och offentliggörs av distributionsnätsföretagen, innehåller föreskrivna uppgifter samt att distributionsnätsföretagen genomfört och redogjort för det offentliga samrådet. Eftersom Ei inte behöver godkänna nätutvecklingsplanerna eller samrådsredogörelserna kommer distributionsnätsföretagen att kunna publicera dem även om dokumenten kan ha brister. Ei kommer att följa upp att distributionsnätsföretaget kommit in med nätutvecklingsplaner och samrådsredogörelser till Ei och att de finns publicerade. Ei planerar tillsyn av nätutvecklingsplanerna efter publicering av de slutgiltiga nätutvecklingsplanerna. Ei beskriver på webb-platsen hur vi gör tillsyn och vilka områden som valts ut för granskning.²⁹

Eftersom Ei har tillsynsansvar är det också möjligt att anmäla en nätutvecklingsplan och huruvida distributionsnätsföretaget uppfyller reglerna till Ei. Ei granskar då om anmälan kan prövas, dvs. har den gjorts av någon som har ett intresse i saken, riktar den sig emot ett distributionsnätsföretag och omfattas saken av vår tillsyn, sedan beslutar Ei om eventuell tillsyn.³⁰

Överensstämmelse med EU-regler

Ei anser att förslaget överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU. Ei anser även att Sverige inte går utöver kraven.

Integritetsanalys

Ei bedömer att det inte finns något i förslaget som innebär att distributionsnätsföretagen ska hantera personuppgifter eller göra något som kränker den personliga integriteten. Distributionsnätsföretaget får hantera ett svar

²⁹ <https://www.ei.se/bransch/tillsyn>

³⁰ Läs mer om anmälan och tillsyn på Ei:s webbplats, <https://www.ei.se/om-oss/annal-till-ei>

från en privatperson som svarar på samrådet och dölja identiteten på privatpersonen vid offentliggörandet av resultatet av samrådet.

Ekonomiska konsekvenser

Ei redogör i detta avsnitt för de ekonomiska konsekvenserna för kunder, berörda företag och offentlig sektor.

Konsekvenser för hushåll/konsumenter

Ei bedömer att förslaget inte direkt påverkar hushåll eller konsumenter. Indirekt påverkar förslaget alla kunder framför allt genom att nätutvecklingsplanerna på sikt förväntas bidra till ett mer kostnadseffektivt elnät. Hela elsystemet kan förväntas bli bättre, mer stabilt och flexibelt. Detta medför i sin tur ökad kvalitet på tjänsten elnät. Om nätutvecklingsplanerna medför att överföringsbegränsningar i elnätet kan undvikas bör det bidra till minskade elprisskillnader mellan elprisområdena, men troligen är påverkan inte så stor.

Konsekvenser för företag

Berörda företag

Det finns ca 170 distributionsnätsföretag i Sverige. Fem av dessa har både lokalnät och regionnät. Storleken på företagen varierar från små ekonomiska föreningar med ett tiotal kunder till stora företag med flera hundra tusen kunder. De tre största företagen har över ca 900 000 uttagsabonnemang vardera. Därefter följer fyra företag med mellan 100 000 och 300 000 abonnemang i uttagspunkt. Dessa sju företag har sammanlagt närmare 3 500 000 uttagsabonnemang. Därefter finns 88 företag med tillsammans närmare 2 miljoner uttagsabonnemang medan de 54 minsta företagen sammanlagt har ca 180 000 uttagsabonnemang. Till det kommer 21 distributionsnätsföretag som har nätkoncession för linje. En del av dem har kunder i uttagspunkt, tillsammans har de ca 100 kunder, men det är inte deras huvudverksamhet, vilken är distribution av el producerad genom vindkraft.

Nätutvecklingsplanerna syftar till att skapa transparens vad gäller distributionsnätsföretagens behov av flexibilitetstjänster och planerade investeringar. Därför kan företag vars verksamhet kan ha nytta av att ta del av nätutvecklingsplanerna påverkas av de nya reglerna. Förslaget i reglerna om samrådet kring och offentliggörandet av nätutvecklingsplanerna gör att information som inte tidigare funnits eller inte offentliggjorts tas fram och blir

tillgänglig för samtliga intressenter. Detta kan förbättra förutsättningarna för aktörer vad gäller att erbjuda alternativa lösningar som exempelvis flexibilitetstjänster till distributionsnätsföretagen. Vilka företag detta avser beror mycket på företagens egen bedömning av värdet av innehållet i nätutvecklingsplanerna. Därför kan Ei inte uppskatta antalet sådana företag, eller det värde som uppstår. I propositionen nämns att förslaget bedöms ha positiva konsekvenser för i synnerhet större nätkunder, vars enskilda nyanslutningar eller abonnemangsförändringar väsentligt inverkar på, eller begränsas av, elnätets beskaffenhet.

Påverkan på företagens kostnader och verksamhet

Samtliga distributionsnätsföretag berörs av reglerna. Genom kraven får distributionsnätsföretagen ytterligare en arbetsuppgift, vilket kommer att medföra ökade kostnader. Samtidigt bedömer Ei att företagen själva har nytta av nätutvecklingsplanerna i sin verksamhet, eftersom nätutvecklingsplanerna förmodas vara till stor hjälp vid arbetet med planering av investeringar, reinvesteringar och underhåll samt inför upphandling av tjänster som efterfrågefleksibilitet. Det ska dock nämnas att det redan idag ingår som en naturlig del av distributionsnätsföretagens verksamhet att ha en samlad bild av sitt befintliga elnät och en plan för framtida utveckling av elnätet. Därför bedömer Ei att de kostnader som uppstår är administrativa tilläggskostnader på det arbete som distributionsnätsföretagen redan idag genomför. När distributionsnätsföretagen tagit fram ett antal nätutvecklingsplaner, är det rimligt att förvänta sig att företagen kan dra lärdom av och bli effektivare i sitt arbete. De kostnader som uppstår kan därför effektiviseras över tid.

Ei har, förutom administrativa kostnader, inte funnit några övriga kostnader, dvs. det finns inga kostnader för produktion, investering eller skatter och avgifter. Ei har inte heller identifierat några alternativkostnader.

Ei bedömer också att det finns nyttor med nätutvecklingsplanerna. Det är vanskligt att dra för långtgående slutsatser om nyttorna, men som Ei ser det bör nätutvecklingsplanerna bidra till ett mer effektivt nätutnyttjande. För ett enskilt distributionsnätsföretag kan det till exempel medföra en bättre nätutnyttjande som kan leda till minskad abonnemangskostnad mot överliggande eller angränsande elnät och eventuellt minskade investeringskostnader samt möjlighet att leverera mer elenergi och/eller eleffekt.

Administrativa kostnader

Förslaget innebär administrativa tilläggskostnader för distributionsnätsföretagen. De ska genomföra arbetet med nätutvecklingsplanen, samråda, dokumentera och offentliggöra sina nätutvecklingsplaner och samrådsredogörelser.

Kostnaderna är återkommande eftersom inlämning av nätutvecklingsplaner ska ske vartannat år. Distributionsnätsföretagen ska sammanställa uppgifterna som krävs och presentera dem i en nätutvecklingsplan som upprättats enligt Ei:s föreskrifter. Distributionsnätsföretaget ska även samråda med berörda systemanvändare om nätutvecklingsplanen, vilket kan ge upphov till ytterligare administrativa kostnader eftersom företaget kan behöva hantera och bemöta eventuella synpunkter.

Mängden uppgifter som distributionsnätsföretaget måste sammanställa kan variera. Detta beror på hur omfattande den planerade utvecklingen av elnäten är inom de kommande tio åren, och om det finns behov av andra åtgärder. Även i det fall ett distributionsnätsföretag inte planerar utbyggnad av sitt elnät uppstår administrativa kostnader för att upprätta nätutvecklingsplanen.

Ei bedömer att det kan innebära en stor arbetsinsats för distributionsnätsföretagen att ta fram en nätutvecklingsplan, speciellt första gången. Samtidigt vet vi att företagen gör delar av arbetet, eller liknande arbete, redan idag. Ei redovisar därför uppskattade tilläggskostnader för de olika stegen som ett distributionsnätsföretag behöver genomföra i Tabell 1.

Tabell 1 Tilläggskostnader för distributionsnätsföretagen vartannat år

Arbetsprocess	Tid (timmar)	Kostnad min (kr)	Kostnad max (kr)
Ta fram plan	170-2 900	113 050	3 317 600
Genomföra samråd	40-2 500	26 600	2 860 600
Offentliggöra plan och skicka plan till Ei	10-45	6 650	51 500
Summa per företag	220-5 445	146 300	6 229 100

Tilläggskostnaderna i Tabell 1 har beräknats enligt följande. Kostnaden för en anställd som arbetar med nätutvecklingsplanen är som minst 665 kr/timme, och som mest 1144 kr/timme.

För ett enskilt distributionsnätsföretag uppskattas tilläggskostnaderna till mellan 146 300 och 6 229 100 kronor.

Ei redovisar i Tabell 2 hur tilläggskostnaderna kan se ut för olika stora distributionsnätsföretag. Med små företag avser Ei de företag som enligt rapportering³¹ till Ei har under ca 7 000 abonnemang i uttagspunkt. Med stora företag avses de som enligt rapportering till Ei har över ca 100 000 abonnemang. Med de mellanstora avses de som enligt rapportering till Ei har mellan ca 7 000 och 100 000 abonnemang. Dessutom finns 21 distributionsnätsföretag som har nätkoncession för linje. Totalt för 170 distributionsnätsföretag uppskattas tilläggskostnaderna till ca 127 100 000 kronor för det första tillfället (motsvarar 63 550 000 kronor per år för de första två åren, med start 2024).

Som tidigare nämnts förväntar sig Ei att när distributionsnätsföretaget genomfört (ett antal) nätutvecklingsplaner kommer de att dra lärdomar och bli mer effektiva i sitt arbete med att ta fram en nätutvecklingsplan.

Tabell 2 Totala kostnader för distributionsnätsföretagen vartannat år

Typ av företag	Antal	Kostnad (kr)/företag	Total kostnad (kr)
Små	54	500 000	27 000 000
Mellanstora	88	700 000	61 600 000
Stora	7	4 000 000	28 000 000
Nätkoncession för linje	21	500 000	10 500 000
Summa	170		127 100 000

Om vi relaterar de totala årliga tilläggskostnaderna, givet att företagen upprättar en nätutvecklingsplan vartannat år, mot företagens totala årliga kostnader i intäktsramarna (totala intäktsramar i kronor för en fyraårig tillsynsperiod delat med fyra år) är de i storleksordningen enstaka promille³². Att åstadkomma en

³¹ Särskilda rapporten för 2021, <https://www.ei.se/om-oss/statistik-och-oppna-data/tekniska-uppgifter---elnat>.

³² Totala kostnaderna i intäktsramarna är cirka 41 978 306 000 kr/år (prisnivå 2018).

effektivisering på en sådan nivå borde vara möjlig för distributionsnätsföretagen genom kravet på bättre planering.

Ei bedömer därför att nyttan med nätutvecklingsplaner överväger kostnaderna.

Påverkan på konkurrensförhållanden

Ei bedömer att förslaget främjar konkurrens mellan aktörerna på elmarknaden på så sätt att nätutvecklingsplaner ger en större insyn i hur distributionsnätsföretagen arbetar, planerar och investerar. På så vis kan aktörer få mer underlag inför etableringar, marknadsinsatser och liknande. Kraven på nätutvecklingsplaner kommer från EU-regler och Ei förutsätter att alla medlemsländer genomför krav på nätutvecklingsplaner på likvärdigt sätt och vi antar därmed att kraven inte påverkar konkurrensförhållandena mellan medlemsländerna.

Ei bedömer att förslaget inte kommer att få någon påverkan på konkurrensförhållanden mellan distributionsnätsföretagen, eftersom de bedriver geografisk monopolverksamhet. Endast ett distributionsnätsföretag kan bedriva verksamhet för ett geografiskt avgränsat område och en elnätkund inte kan välja vilket företag som ska distribuera elen till kundens anläggning.

Annan påverkan på företag

Ei har inte identifierat någon annan påverkan på distributionsnätsföretag eller andra företag som särskilt behöver utredas och redovisas i denna konsekvensutredning.

Särskild hänsyn till små företag

Ei har inga möjligheter att ge undantag till mindre distributionsnätsföretag. Kravet på att ta fram nätutvecklingsplaner vartannat år gäller för alla distributionsnätsföretag. Regeringen förklarar i propositionen att även ett litet elnät kan ha en strategisk betydelse i omställningen till en ny och förändrad elproduktion.

För mindre distributionsnätsföretag kan upprättandet av nätutvecklingsplaner innebära en arbetsbörda som de inte har resurser att hantera på samma sätt som ett större företag. Eftersom de små distributionsnätsföretagen har kännedom om elnätet och de lokala förutsättningarna är det viktigt att även de mindre företagen gör planer. Mindre företag har dock troligen ett mindre omfattande elnät och

behöver inte göra omfattande planer på investeringar kopplat till detta på samma sätt som ett större företag.

Den arbetsbelastning som upprättandet av nätutvecklingsplanen kan innebära är inte oproportionerlig i förhållande till nyttan av att alla distributionsnätsföretag är transparenta vad gäller förutsättningarna för till exempel ny elproduktion och flexibilitetstjänster.

Konsekvenser för offentlig sektor

Nätutvecklingsplanerna medför nya uppgifter för Ei. Ei:s arbetsuppgifter kan sammanfattas:

- Ta fram föreskrifter med regler om nätutvecklingsplanerna.
- Publicera länkar till alla nätutvecklingsplaner efter att distributionsnätsföretagen har publicerat de slutgiltiga versionerna.
- Granska nätutvecklingsplanerna och genomföra tillsyn.³³

Ei har i en tidigare rapport konstaterat³⁴ att det blir en helt ny uppgift att granska och godkänna³⁵ nätutvecklingsplaner samt utarbeta föreskrifter om vad nätutvecklingsplaner ska innehålla och hur de ska tas fram. Då menade Ei att detta är helt nya arbetsuppgifter för Ei och Ei gjorde bedömningen att två årsarbetskrafter måste tillföras myndigheten.³⁶ Ei konstaterade även att Ei behöver utreda frågorna i syfte att ta fram nya föreskrifter, och att ett system för inrapportering kan behöva utvecklas samt att förslaget innebär även en till publicering för Ei.

I samband med arbetet med föreskrifterna och konsekvensutredningen uppstår direkta kostnader för Ei uppstår direkta kostnader (engångskostnader) med att ta fram föreskrifter, tillhörande konsekvensutredning och vägledning. Utifrån tidigare arbete med liknande föreskrifter är det Ei:s bedömning att det tar 2 150

³³ Enligt Prop. 2021/22:153 ska Ei granska och godkänna planerna.

³⁴ Se rapport Ei R 2020:02.

³⁵ Ei ska dock inte godkänna nätutvecklingsplanerna i formell mening.

³⁶ Till en kostnad om 2 268 000 kr.

timmar och kostnaderna för Ei har sammanlagt uppgått till cirka 2 150 000 kronor³⁷ till följd av detta (engångskostnad).

Vad gäller Ei:s publicering av nätutvecklingsplanerna bedömer Ei att det är kostnadseffektivt att Ei:s publicering sker i form av en lista med länkar till distributionsnätsföretagens nätutvecklingsplaner på Ei:s webbplats³⁸, dvs. Ei har inte för avsikt att ta fram någon särskild plattform eller system för distributionsnätsföretagens publicering eller inlämning av nätutvecklingsplanen och samrådsredogörelsen. Planen och samrådsredogörelsen ska skickas till Ei:s registrator. För publiceringen beräknar Ei cirka 20 arbetstimmar, motsvarande 20 000 kronor, fördelat på två år. Ei kommer inte att sammanställa alla inlämnade uppgifter och data i nätutvecklingsplanerna i en databas eller totalplan.

Ei kommer även att informera och svara på frågor, åtminstone inför varje ny omgång nätutvecklingsplaner, om de nya reglerna och detta uppskattas innebära cirka 40 arbetstimmar till en kostnad av 40 000 kronor fördelat på två år.

Ei kommer vartannat år att behöva granska samtliga distributionsnätsföretags nätutvecklingsplaner. Framför allt kommer Ei att granska att planerna uppfyller reglerna, dvs. att distributionsnätsföretagen genomfört offentligt samråd, publicerat planen och lämnat den till Ei samt att planen innehåller det den ska. Ei beräknar att följande resurser behövs för detta, utifrån tidigare erfarenheter av granskning av uppgifter som distributionsnätsföretagen lämnar in till Ei: Två timmar gånger 170 distributionsnätsföretag = 340 timmar, vilket motsvarar 340 000 kronor. Detta medför kostnader motsvarande en summa om 400 000 kronor vartannat år för Ei.

Ei kan även granska en nätutvecklingsplan mer noggrant, antingen vid den första granskningen, eller senare (då som tillsyn), antingen efter anmälan, eller om Ei behöver granska något särskilt. Ei kan även följa upp en nätutvecklingsplan, till exempel vad som hänt med ett specifikt projekt, eftersom föreskrifterna anger att

³⁷ Timkostnad för en analytiker är cirka 1 000 kronor.

³⁸ <https://www.ei.se/bransch/rapportera-in-uppgifter-till-ei/natutvecklingsplan>

ett projekt som pågår över flera nätutvecklingsplaner ska kunna identifieras och följas.

Utöver påverkan på Ei bedöms förslaget få marginell påverkan på offentlig sektor, vilket vi beskriver nedan.

Kommuner, regioner och länsstyrelser är relevanta aktörer i distributionsnätsföretags planering och bör kunna bidra med underlag till nätutvecklingsplanerna.

Enligt budgetpropositionen 2024 (Utgiftsområde 21, Energi) gör regeringen en satsning på energiplanering. För att skapa förutsättningar för den gröna omställningen anser regeringen att det behövs en utvecklad energiplanering på nationell, regional och lokal nivå för att investeringar i produktion, distribution och energianvändning ska gå i takt både geografiskt och tidsmässigt. Länsstyrelserna har en central roll för att samordna arbetet med att utveckla den regionala energiplaneringen i syfte att stärka genomförandet av energipolitiken regionalt och lokalt. Det inkluderar att bistå nationella myndigheter och distributionsnätsföretagen i deras arbete med energiplanering, nätutvecklingsplaner och energiscenarier.

För kommuner och regioner bör den tillkommande arbetsinsatsen vad gäller nätutvecklingsplaner vara relativt liten i omfattning, utifrån att informationen som erfordras sannolikt redan finns tillgänglig och det handlar därför mer om att svara på frågor, ha dialog, sammanställa information och distribuera den till distributionsnätsföretagen.³⁹ Det finns distributionsnätsföretag som är kommunala förvaltningar, och alla distributionsnätsföretag berörs av reglerna, även de kommunala förvaltningarna. Kommunerna har en tvådelad roll, de är både användare av el för viktig verksamhet och de arbetar med den översiktliga planeringen med att till exempel peka ut geografiska områden möjliga för stor elanvändning eller elproduktion.

³⁹ Det pågår ett uppdrag för att utveckla regional och lokal energiplanering för elektrifiering, se [kn2023-03646.pdf \(regeringen.se\)](#)

Svenska kraftnät, i sin roll som systemansvarig för överföringssystem, kommer troligen att få svara på frågor från många distributionsnätsföretag, och får därmed en ökad arbetsbelastning. Ei bedömer att denna ökade arbetsbelastning är marginell och ryms inom Svenska kraftnäts befintliga budget.

Domstolarna: Ei bedömer att det kan bli en marginell måltillströmning till landets allmänna förvaltningsdomstolar med anledning av förslaget. Ei kan besluta om att en nätutvecklingsplan ska kompletteras eller korrigeras. Beslut av Ei inom ramen för myndighetens tillsyn i sådana ärenden kan av distributionsnätsföretaget överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ei bedömer dock att antalet ärenden som dessutom leder till en överprövning i allmän förvaltningsdomstol kommer att vara högst begränsat och kan hanteras inom domstolarnas befintliga budget.

Energimyndigheten: Även Energimyndigheten kan eventuellt få fler frågor att svara på, i och med att distributionsnätsföretagen kan behöva stämma av frågor om utvecklingen av elanvändning, olika scenarier och så vidare. Ei bedömer att den ökade arbetsbelastningen är marginell och ryms inom ramen för befintlig budget.

Miljömässiga konsekvenser

Ei bedömer att det inte finns någon negativ påverkan på miljön, naturen eller människors välbefinnande om dessa regler genomförs. De projekt som distributionsnätsföretaget kommer att ta upp i en nätutvecklingsplan skulle troligen ha genomförts ändå. De anläggningar som distributionsnätsföretaget tänkt bygga behöver tillstånd och ska miljöprövas enligt gällande regler oavsett.

Syftet med nätutvecklingsplaner är, bland annat, att tydliggöra var det finns möjlighet att ansluta till exempel förnybar elproduktion som sol- och vindkraft. Reglerna ska bidra till att distributionsnätsföretagen kan hantera nya anslutningar, och utnyttja nätet effektivt. Reglerna bidrar därmed indirekt till elektrifieringen, den gröna omställningen och till effektivare nät och investeringar. Därmed bidrar reglerna eventuellt till lägre miljöbelastning, till exempel eftersom en del av distributionsnätsföretagets investeringar kanske kan senareläggas.

Sociala konsekvenser

Ei bedömer att förslaget inte direkt påverkar människors hälsa, levnadsförhållanden, arbetsmarknad och bostadsförhållanden.

Ikraftträdande och informationsinsatser

Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 februari 2024. På det sättet finns reglerna på plats inför distributionsnätsföretagens arbete med att ta fram de första nätutvecklingsplanerna, för åren 2025–2034, under 2024.

Ei informerar alltid med nyheter på webbplatsen när vi tar fram nya föreskrifter. Dels i form av nyhet vid remissen av föreskrifterna, dels en nyhet när föreskrifterna är beslutade. I detta fall gör vi även en vägledning som distributionsnätsföretagen kan använda vid framtagande av de första nätutvecklingsplanerna och en mall som distributionsnätsföretag ska använda. Vägledningen har vi publicerat i juni 2023 och fått synpunkter på, och vi avser publicera igen för att få in fler synpunkter.

Ei samråder även internt inom Ei samt med den externa referensgruppen och bransch om ytterligare informationsinsatser. Om efterfrågan finns kan Ei delta på olika möten som till exempel distributionsnätsföretaget eller andra aktörer kallar till, för att förklara reglerna och svara på frågor. Ei har under 2023 deltagit i några sådana möten. Vi har även möjlighet att anordna ett eget digitalt seminarium eller liknande för att informera om de nya reglerna.

Samråd

Ei har i arbetet med att ta fram förslaget arbetat tillsammans med en extern referensgrupp bestående av följande aktörer: Energiföretagen Sverige, Svenska kraftnät, Elinorr, Ellevio AB, E.ON Energidistribution AB, Göteborg Energi Nät AB, Jämtkraft Elnät AB, Skellefteå Kraft Elnät AB, Sundsvall Elnät AB, Umeå Energi Elnät AB, Vattenfall Eldistribution AB och Öresundskraft AB.

Ei har den 14 juni 2023 publicerat nyhet med ett utkast till en vägledning och inbjudit till synpunkter.⁴⁰ Ei fick svar från nio aktörer.

Ei skickar föreskriftsförslaget och konsekvensanalysen på remiss den 5 oktober 2023. Därefter uppdateras konsekvensutredning och föreskrifter om Ei bedömer att det behövs.

Uppföljning

Ei genomför regelbundet uppföljning av de nya regler vi tar fram, bland annat genom tillsyn av att aktörerna följer reglerna. I det här fallet kommer Ei att, när reglerna trätt i kraft och datum för inlämning passerat, granska de nätutvecklingsplaner som kommit in, att distributionsnätsföretagen haft samråd, att planerna är publicerade och även innehåller föreskrivna uppgifter. Ei kommer även att utvärdera om föreskrifterna om nätutvecklingsplaner behöver uppdateras mot bakgrund av att EU-regler tillkommer eller uppdateras.

Kontaktpersoner

Lena Jaakonantti, lena.jaakonantti@ei.se 016-162774

Anna Haraldsson, anna.haraldsson@ei.se, 016-162524

Marie Swenman, marie.swenman@ei.se, 016-162779

⁴⁰ <https://www.ei.se/om-oss/nyheter/2023/2023-06-14-natutvecklingsplaner---valkommen-att-lamna-synpunkter-pa-kommande-inrapportering>